

Asia: VN/7791/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tilastokeskuksesta annetun lain ja tilastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko Tilastokeskukselle hallituksen esityksessä kirjattu uusi tehtävä selkeästi kuvattu?

Suomen Pankki katsoo, että lain muutosesitys, jonka tarkoitus on kehittää ja parantaa Tilastokeskuksen keräämien aineistojen jakelua ja luovuttamista tutkimuskäyttöön, on tärkeä ja kannatettava.

Suomen Pankki kuitenkin näkee, että tilastokeskuksesta annetun lain muutosehdotuksen pykälien 2a ja 2b muotoiluihin sisältyy sellaista tulkinnanvaraisuutta tutkija- ja aineistopalvelujen aineistojen luovuttamiseen ja käyttöoikeuden antamiseen liittyen, joka voi tahattomasti vaikeuttaa lakimuutoksen alkuperäisen hyvän tarkoituksen täysimääräistä toteutumista. Pykälään 2a on kirjattu, että ”Tutkija- ja aineistopalvelua varten vastaanotetut tiedot luovutetaan aineiston omistajan tai rekisterinpitäjän päätöksellä”. Pykälässä 2b puolestaan todetaan, että ”Tilastokeskus päättää tietojen luovuttamisesta ja käyttöoikeuden antamisesta valmisaineistoihin, jotka on muodostettu tilastointitarkoitukseen kerätyistä tiedoista tai muun rekisterinpitäjän päätöksellä tutkimuskäyttöä varten saaduista tiedoista.”. Näiden pykälien keskinäistä suhdetta ja sisältöä olisi hyvä selkeyttää, jotta voidaan varmistaa tutkija- ja aineistopalveluihin tietoja luovuttavien aineistojen omistajien halukkuus tarjota aineistoja ko. palveluun. Suomen Pankki katsoo, että aineistojen omistajalla on vähintään oltava tieto siitä miten, mihin tarkoituksiin ja mitkä tahot tutkijapalveluihin luovutettuja tietoja käyttävät.

Lakiehdotuksen perusteluosassa viitataan varallisuustutkimukseen ja varallisuustilastoinnin kehittämiseen. Nykyisen varallisuustilastoinnin haasteena on erityisesti talletustietojen laadukas tiedonkeruu ja yhdistäminen muuhun varallisuustietoon. Suomen Pankki näkee, että varallisuustilastointia ja varallisuustilastointiin tarvittavien tietojen keräämistä tulisi ehdottomasti kehittää. Tämä parantaisi merkittävästi Suomen varallisuustilastoinnin edellytyksiä ja siten hyödyttäisi laajalti myös kotitalouksien varallisuuden ja velkaantumisen kokonaisanalyysiä.

Tilastokeskusta ja tilastoja koskevien lakien jatkokehityksessä on tärkeää vahvistaa tilastokeskuksen roolia nopean ja laadukkaan tiedon tuottamisessa ja saattamisessa monipuolisesti selvitys- ja analyysityön hyödynnettäväksi sekä yhteiskunnan päätöksenteon käyttöön.

2. Miten arvioitte valtioneuvoston etusijaa käyttölupahakemusten käsittelyssä suhteessa alaiseen hallinnon viranomaisiin?

Valtioneuvoston etusijamenettely heikentää käyttölupahakemusten jonotilanteen läpinäkyvyyttä ja voi hankaloittaa valtioneuvoston oman hallinnonalan tutkimus- ja selvitystyön aikataulutuksia. Kansallisen tietoyhteiskunnan ja tiedon tehokkaan ja monipuolisen hyödyntämisen näkökulmasta olisi tärkeää pyrkiä ratkaisemaan tilastokeskuksen tutkija- ja aineistopalvelujen viiveetön toiminta pikemminkin resursoinnin kautta kuin etusijamenettelyin.

Lain muutosehdotukseen kirjattua tilastojen julkaisemattomuuden määrittelyä olisi tärkeä täsmentää. On ymmärrettävää, että tilastojen julkaisemattomuuden ei pidä olla este tiedon hyödyntämiselle esimerkiksi sellaisissa rekisteritiedoissa, joista ei laadita säännöllistä tilastojulkaisua. Säännöllisten, julkaisukalentereihin kirjattujen tilastojen osalta on kuitenkin syytä pitäytyä tiukasti tilastoeettisissä periaatteissa, joiden mukaan tieto tulee tarjota kaikille tasavertaisesti ja yhdenaikaisesti.

3. Ovatko hallituksen esityksen ehdotusten tietosuojaa koskevat pykälät riittävän täsmällisiä?

Kyllä.

4. Onko aineiston tietosuojaoikeudellinen käsittelyperuste riittävästi kuvattu?

Kyllä.

5. Onko aineiston säilytystä koskeva tekstiosuus riittävän täsmällinen?

Kyllä.

6. Onko tietojen käyttötarkoitus rajattu riittävän selkeästi?

Kyllä.

7. Ovatko raaka-aineiston ja valmisaineiston käyttörajaukset riittävän selkeitä?

Kyllä.

8. Mahdollistaako hallituksen esitys tutkijalle luovutettavien tietojen antamisen suoraan Tilastokeskuksen tutkijapalvelulle, kun tutkijan on tarkoitus käsitellä tietoja tutkijapalvelun etäkäyttöympäristössä?

Kyllä.

9. Edistääkö hallituksen esitys tutkimuksessa hyödyllisen tiedon saamista tutkijoiden käytettäväksi?

Kyllä.

Kuussaari Harri
Suomen Pankki